

LAUSUNTO

Helsinki 5.6.2026

Työ- ja elinkeinoministeriölle

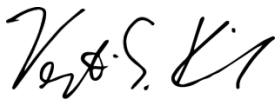
Viite: VN/37864/2025

Asia: Työllisyyspoliittinen tuki yhdistyksille ja säätiöille

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Tatu Raitis, tatu.raitis@soste.fi, p. 040 128 9048

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTEn lausunto

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi työvoimapalvelujen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta.

SOSTE kannattaa:

- esityksen tavoitetta vahvistaa vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työvoimapalveluiden asiakkaille tarjottavaa palveluvalikoimaa.
- esityksen pyrkimystä tuoda yhdistysten ja säätiöiden ainutlaatuinen osaaminen kiinteämmäksi osaksi alueellisia työllisyyspoliittisia ekosysteemejä.
- esityksen pyrkimystä luoda viipymättä palvelutarjontaa täyttämään lakkautettavan kuntouttavan työtoiminnan jättämää aukkoa palvelujärjestelmässä.
- että toimintaan osallistuminen voi kerryttää työssäolovelvoitetta.
- palveluun osallistumisen velvoittavuutta työttömyysturvan näkökulmasta tietyn varauksin.

SOSTE esittää seuraavat lisäykset ja muutokset jatkovalmisteluun:

- Toimintaan osallistumisen kustannusten täysimääräinen korvaaminen asiakkaalle turvataan laissa.
- Käytetty henkilötyövuosikohtainen 22,5 asiakkaan mitoitus otetaan kriittiseen tarkasteluun ja rahoitusta kasvatetaan esitetystä 13 miljoonasta.
- Rahoitusmallin siirto yleiskatteisen valtionosuuden piiristä korvamerkitympään erillisavustukseen.
- Tuen tosiasiallisen vaikuttavuuden tarkempaa arviointia siten, että työllisyysalueiden nykyisen rahoitusmallin kannustinhaasteet huomioidaan.
- Tuella tuotetun toiminnan vaikuttavuuden tarkempaa arviointia suhteessa kuntouttavan työtoiminnan lakkauttamisen jättämään aukkoon palvelujärjestelmässä.
- Hankkeiden keston tavoitetason asettaminen kolmeen vuoteen toiminnan jatkuvuuden ja vakauden takaamiseksi sekä vähimmäiskeston asettamista kahteen vuoteen.
- Työssäolovelvoitteen täyttymisen takaavan säännöllisyyden edellyttäminen tuella toteuttavalta toiminnalta.
- Tuen ulkopuolelle rajattavan kehittämistoiminnan kapeaa määrittelyrajausta siten, että toiminnan tavoitteellinen ja jatkuva parantelu hankkeen mittaan mahdollistuu.
- Nuorten matalan kynnyksen valmentavan ja ohjauksellisen toiminnan rahoittamisen mahdollistaminen tuella.

Taustakysymys: Onko ehdotus uudesta tuesta ja sillä tuettavasta toiminnasta kannatettava?

SOSTE kannattaa ehdotusta osittain.

Perustelut tiiviisti

SOSTE kannattaa esitystä sekä esittää siihen eräitä täydennyksiä ja muutoksia.

SOSTE pitää erittäin tervetulleena, että esityksessä tunnustetaan yhdistysten ja säätiöiden tärkeä rooli pitkään työttömänä olleiden henkilöiden työelämäosallisuuden, toimintakyvyn ja työllistymisedellytysten vahvistamisessa. Järjestöillä ja säätiöillä on vahvaa ja ainutlaatuista osaamista heikossa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien työllistämässä ja työllistymisen edellytysten parantamisessa. Esityksen tavoite tuoda yhdistykset ja säätiöt kiinteämmin mukaan paikallisiin työllisyyden ekosysteemeihin on SOSTEn näkemyksen mukaan erittäin myönteinen.

SOSTE pitää kannatettavana ja välttämättömänä pyrkimystä monipuolistaa vaikeasti työllistyvien palveluja viipymättä tilanteessa, jossa kuntouttavaa työtoimintaa koskeva laki on kumottavana ja pitkäaikaistyöttömyys kasvaa huolestuttavasti. Uusi tuki voi parhaimmillaan vahvistaa työelämälähtöisiä, matalan kynnyksen ja pitkäjänteisen tuen toimintamalleja sekä tarjota uuden väylän joillekin niistä asiakasryhmistä, joiden suora siirtymä avoimille työmarkkinoille ei ole realistinen tavoite etenkin lähitulevaisuuden talouskasvunäkymissä.

Kannatettavana SOSTE pitää myös sitä, että toiminnan esitetään kerryttävän työssäolovelvoitetta ja siten mahdollistaa työttömyysturvaoikeuden palautumisen. Tämä voi olla merkittävä parannus erityisesti niille työnhakijoille, joiden mahdollisuudet palauttaa etuusosoikeus muutoin heikentyisivät kuntouttavan työtoiminnan lakkauttamisen seurauksena.

SOSTE pitää palveluun osallistumisen velvoittavuutta työttömyysturvan näkökulmasta periaatteessa kannatettavana. Kuitenkin eräitä mahdollisia riskejä sisältyy siihen, että toimintaa ei tulla lukemaan varsinaiseksi järjestämislain mukaiseksi työvoimapalveluksi eikä sosiaalihuoltolain mukaiseksi sosiaalipalveluksi. Tällöin asiakkaalle syntyy vahvoja velvoitteita, mutta työvoimaviranomaiselle jää huomattavan laaja harkintavalta toiminnan tavoitteiden, keston, kohderyhmän määrittelyn ja kustannusten korvausperusteiden suhteen. Työvoimapalveluiden asiakkaiden oikeusturvan kannalta SOSTE pitää välttämättömänä, että toiminnan velvoittavuuden vastapainoksi ainakin toimintaan osallistumisen kustannusten täysimääräinen kattaminen turvattaisiin lailla.

Myös esitettyyn rahoitusratkaisuun liittyy eräitä ongelmia ja riskejä. Ensiksikin rahoituksen taso on rajallinen suhteessa kohderyhmän kokoon ja kasvuun sekä palvelutarpeiden vaativuuteen. Monia tuloksellisia kuntouttavan työtoiminnan toteutusmuotoja voi olla vaikea toteuttaa esitetyllä yhdellä henkilötyövuodella 22,5 asiakasta kohden. Toiseksi esitys ei tarjoa ratkaisua työllisyysalueiden rahoitusmalliin liittyvään kannustinongelmaan. Toimintaan osallistuminen ei katkaisisi kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun kasvua, mikä voi heikentää työllisyysalueiden kannustimia avata hankehakuja, ohjata asiakkaita toimintaan ja kehittää palveluja pitkäjänteisesti ja kiinteässä yhteistyössä yhdistysten ja säätiöiden kanssa. Kolmanneksi esitetty tuen rahoituksen yleiskatteisuus osana valtionosuusrahoitusta ei sekään

tuota työllisyysalueille parhaita mahdollisia kannustimia toiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen. SOSTE arvioi, että tarkoitukseen korvamerkittyyn määrärahaan perustuva rahoitusratkaisu turvaisi asetettujen tavoitteiden valtakunnallisen saavuttamisen esitettyä yleiskatteista mallia paremmin. Vastaavaan johtopäätökseen päädytään myös esityksessä.

1. Näkemyksenne tuen tarkoituksesta ja tuettavan toiminnan kohderyhmästä?

SOSTE pitää tuen tarkoitusta erittäin perusteltuna ja kannattaa sitä.

Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu ja vaikeasti työllistyvien henkilöiden moninaiset palvelutarpeet edellyttävät matalan kynnyksen pitkäkestoista ja yksilöllistä tukea tarjoavia toimintamalleja. On tärkeää, että esityksessä tunnustetaan työnhaun ja työllistymisen yleisten edellytysten vahvistamisen merkitys. Kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden kohdalla työllistyminen avoimille työmarkkinoille edellyttää usein vaihteittaisia ratkaisuja, toimintakyvyn vahvistamista, arjenhallinnan tukea, sosiaalista osallisuutta sekä pitkäjänteistä rinnalla kulkevaa ohjausta. Tässä työssä yhdistyksillä ja säätiöillä on ainutlaatuista osaamista.

SOSTE pitää myönteisenä, että tuen tarkoituksena on vahvistaa yhdistysten ja säätiöiden mahdollisuuksia osallistua nykyistä kiinteämmin paikallisiin työllisyyden edistämisen ekosysteemeihin. Esitetty tuki tulee akuuttiin tarpeeseen tilanteessa, jossa työllisyyspalvelujen järjestämisvastuu on siirtynyt työllisyysalueille ja jossa vaikeasti työllistyvien palvelujen kokonaisuus on uudelleenmuotoutumassa.

Kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lain kumoaminen korostaa esitetyn tuen merkitystä. Nyt muotoutumassa oleva malli, jonka osana tämä tuki tulee nähdä, voi parhaimmillaan olla ainakin osalle kohderyhmistä työllisyysuuntaneempi kuin väistynvä sosiaalihuoltolakiin perustunut ratkaisu. Samalla on kuitenkin varmistettava, ettei kuntouttavan työtoiminnan lain kumoaminen johda palveluaukkoon niiden henkilöiden kohdalla, joiden työ- ja toimintakyky edellyttää monialaista ja enemmän sosiaalihuollon osaamisalueille painottuvaa tukea. Toisaalta on myös vältettävä palveluaukon syntymistä kohderyhmiin, jotka ovat jo edenneet työ- ja toimintakyvyssään lähemmäs avoimille työmarkkinoille työllistymisen edellytyksiä, jolloin osuvin ratkaisu löytyisi useimmiten palkkatuesta tai muista subventoitujen työsuhteiden keinovalikoimasta, joihin kohdennettuja resursseja on heikennetty kuluneella vaalikaudella niin ikään.

SOSTE huomauttaa, että esitetty työllisyyspoliittinen tuki ei vähennä akuuttia tarvetta kehittää työllistymisen monialaisen edistämisen lakia eli TYM-lakia. Pitkään työttömänä olleiden ja vaikeasti työllistyvien henkilöiden palvelutarpeet liittyvät usein yhtä aikaa työllisyyteen, työ- ja toimintakykyyn, terveyteen, kuntoutukseen, sosiaaliseen osallisuuteen ja toimeentuloon. Näihin tarpeisiin ei voida kattavasti vastata nyt esitetyllä tuella, vaan tarvitaan toimiva monialainen palvelurakenne työllisyysalueiden, hyvinvointialueiden ja Kelan välillä.

Yhdistys- ja säätiökentällä on aktiivisesti tuotu esille tarvetta uudelle matalan kynnyksen lakisääteiselle työllisyyspalvelulle. Tämä kaikkein vaikeimmassa työmarkkina-asemassa oleviin asiakasryhmiin kohdistettu palvelu säilyy tarpeellisena esitetyn työllisyyspoliittisen tuen jälkeenkin ja sellaisen edistäminen olisi suositeltavaa aloittaa viipymättä.

2. Näkemyksenne tuen kohdentamisesta yhdistyksille ja säätiöille (108 §)?

SOSTE kannattaa vahvasti tuen kohdentamista yhdistyksille ja säätiöille.

Yhdistyksillä ja säätiöillä on pitkä kokemus ja ainutlaatuista osaamista nuorten, osatyökykyisten, pitkäaikaistyöttömien ja muuten haavoittuvassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden tukemisesta. Yhdistys- ja säätiötoimijoilla on tarjota asiakasymmärrystä, luottamuspääomaa ja matalan kynnyksen toimintamalleja, joita palvelujärjestelmä ei ilman niitä kykene tarjoamaan. Tästä syystä SOSTE pitää esitettyä yhdistyksille ja säätiöille kohdennettavaa tukimallia tarkoituksenmukaisempana vaihtoehtona kuin valmistelussa vaihtoehtoisena ratkaisuna tarkasteltua ostopalvelumallia, mutta näkee tuen hankemuotoisuudessa eräitä riskejä. Tarkoituksenmukaisuuden kannalta on tärkeää, ettei hankkeiden hallinnolliset vaatimukset ja raportointi muodostu liian raskaiksi suhteessa hankkeiden kokoon.

SOSTE pitää erittäin myönteisenä, että esitys tunnistaa ja pyrkii vahvistamaan yhdistysten ja säätiöiden roolia osana paikallisia työllisyyden ekosysteemejä. Tämä on tärkeä periaatteellinen edistysaskel. Parhaassa tapauksessa uusi tuki voi vahvistaa ja vakiinnuttaa yhdistysten ja säätiöiden asemaa työllisyysalueiden, hyvinvointialueiden, oppilaitosten sekä yksityisten ja julkisten työnantajien rinnalla toimivina työllisyyden edistämisen kumppaneina. Yhdistysten ja säätiöiden tuottaman yleishyödyllisen työn, kuten kierrätystoiminnan arvoa koko paikalliselle yhteisölle on myös syytä korostaa.

SOSTE pitää tärkeänä, että työllisyysalueita ohjataan käymään aitoa markkinavuoropuhelua yhdistysten ja säätiöiden kanssa jo ennen hankehakua. Muutoin vaarana on, että hankeilmoitukset määritellään liian kapeasti tai tavalla, joka ei tunnista täysimääräisesti järjestöjen erityistä osaamista. Yhteistyön toimivuus edellyttää jatkuvuutta luovia rakenteita, selkeää koordinaatiota ja riittäviä resursseja kaikilta osapuolilta palveluprosessin eri kohdissa.

3. Näkemyksenne tuen hakijaa/saajaa koskevista edellytyksistä (109 §)?

SOSTE pitää tärkeänä, että tuen saajalta edellytetään toiminnallista vakautta ja kykyä toteuttaa toimintaa laadukkaasti. Kohderyhmän palvelutarpeet ovat usein vaativia ja toiminnan toteuttajalta tulee edellyttää riittävää osaamista, vastuullisuutta ja hallinnollista kyvykkyyttä.

Liian jäykästi tulkittu vaatimus vähintään vuoden toimintahistoriasta voi kuitenkin käytännössä sulkea tuen ulkopuolelle uusia, pieniä ja innovatiivisia toimijoita. Juuri tällaisilla toimijoilla voi olla paikallisesti vaikuttavia ja kohderyhmän tarpeet omakohtaisemmin tuntevia toimintamalleja. Yhdistys- ja säätiökentällä on lisäksi toimijoita, jotka ovat ehtineet ajaa alas

työllisyyspalvelujaan ja toimintahistoriaan on syntynyt katkoksia. SOSTE pitää siksi tärkeänä, että tuen saajan laadun ja soveltuvuuden arviointi ei perustu ensisijaisesti organisaation yhtämittaiseen toimintahistoriaan, vaan toiminnan sisältöön, osaamiseen, kohderyhmätuntemukseen, hallinnolliseen valmiuteen ja yhteistyökykyyn.

SOSTE pitää tärkeänä, että yhteishankkeet ja konsortiomallit mahdollistetaan myös pienemmille ja uudemmille toimijoille. Tämä voisi mahdollistaa esimerkiksi sen, että kokeneempi yhdistys tai säätiö vastaa hallinnollisesta kokonaisuudesta ja pienempi toimija tuo hankkeeseen erityistä kohderyhmäosaamista tai paikallista tavoitavuutta. SOSTE myös huomauttaa, että työtoiminnan järjestökentän vakiintuneisuudessa on merkittäviä alueellisia eroja, jolloin kriteeristöön tarvitaan alueellista tarkoituksenmukaisuusharkintaa.

Näistä syistä SOSTE esittää, että jatkovalmistelussa tehdään uudelleenarvio eksplisiittisen toimintahistoriavaatimuksen kirjaamisen tarpeellisuudesta. Toiminnallinen vakaus ja laatu voidaan varmistaa myös muilla keinoilla.

4. Näkemyksenne tuettavan toiminnan rajoituksista (110 §)?

SOSTE näkee eräitä ongelmia ja riskejä esityksen väljässä kirjauksessa siitä, että tuella ei voida rahoittaa kuntien järjestämistä vastuulla olevia tehtäviä. Etenkin nuorten kanssa tehtävässä työssä keskeisiä ohjauksellisia, neuvonnallisia ja valmennuksellisia elementtejä ei tulisi rinnastaa järjestämislaissa säädettyihin valmennuspalveluihin, kuten työnhakuvalmennukseen, uravalmennukseen ja työhönvalmennukseen, hankkeiden soveltuvuutta punnittaessa. Tällainen ei-lakisäätäinen valmennuksellinen ja rinnalla kulkeva tuki tavoittaa nuoria, joiden tavoittamisessa lakisäätisillä työvoimapalveluilla on usein merkittäviä vaikeuksia. Nuorison parissa toimivat yhdistys- ja säätiötoimijat ovatkin esittäneet huolensa siitä, että nykyisellään laajasti tulkinnanvarainen rajoitus voi pahimmillaan heikentää merkittävästi nuorten saamaa tukea verrattuna esimerkiksi nykyiseen kuntouttavaan työtoimintaan.

SOSTE esittää, että ero järjestämislain edellyttämien työvoimapalvelujen ja esitettävällä tuella toteutettavien palveluiden välillä on tehtävä nykyistä yksiselitteisemmäksi. Etenkin nuorille kohdistuva matalan kynnyksen valmennuksellisen toiminnan jatkuvuus ja kehitys on turvattava.

SOSTE pitää niin ikään ongelmallisena kehittämistoiminnan hyvin tiukkaa rajaamista tuen ulkopuolelle. Näin on etenkin, koska esitys jättää pitkälti avoimeksi ja tulkinnanvaraiseksi kehittämistoiminnan määritelmällisen rajauksen. Vaikuttava toiminta edellyttää käytännössä usein toimintamallien tavoitteellista kehittämistä, paikallista räätälöintiä, uusien yhteistyömuotojen rakentamista ja koordinoitua sekä työvoimaviranomaisten, hyvinvointialueiden, järjestöjen ja työnantajien välisten palvelupolkujen verkostomaista yhteensovittamista. Täysin kehittämistoiminnan ulossulkevan rajauksen voi odottaa heikentävän toiminnan vaikuttavuutta pitkällä aikavälillä. Tällöin vaarana on, että tuki lukitsee

toimijat valmiiksi määriteltyihin malleihin eikä mahdollista paikallisiin palvelutarpeisiin vastaavaa tavoitteellista kehittämistä kokemusten pohjalta.

SOSTE esittää kehittämistoiminnan täyden poissulkemisen sijaan esimerkiksi, että tuesta voisi kohdentaa enintään 10 prosenttia kehittämistoimintaan. Mikäli kuitenkin päädytään poissulkemiseen, pitää SOSTE tärkeänä, että kehittämistoiminnan rajaus määritellään tiukasti ja siten, että toiminnan tavoitteellinen parantelu hankekauden mittaan mahdollistuu.

Lisäksi SOSTE korostaa, että rahoituksen päällekkäisyyksiä koskevaa sääntelyä tulee soveltaa tarkoituksenmukaisesti siten, ettei se estä eri rahoituslähteiden yhteensovittamista etenkin, jos tuella katettava rahoitusosuus hankkeen kustannuksista jää alle 100 prosentin. Lisäksi monilla työllisyysalueilla on hyvin toimivia omia ei-lakisäätteisiä toimintatapoja yhdistys- ja säätiöyhteistyöhön vaikeasti työllistyvien ryhmien auttamiseksi. Jatkovalmistelussa on huolehdittava, ettei uuden tuen myötä synny lainsäädäntöä, joka vaikeuttaa tai asettaa esteitä tällaisille paikallisille toimintamalleille.

5. Näkemyksenne esityksessä kuvatussa tuettavasta toiminnasta? Onko tuettavaa toimintaa kuvattu riittävästi?

Esityksessä jätetään tarkoituksellisesti paljon harkintavaltaa työvoimaviranomaisille. SOSTE pitää joustavaa kirjausta periaatteessa kannatettavana valintana. Työllisyysalueilla tulee olla mahdollisuus huomioida alueelliset palvelutarpeet, kohderyhmien erilaiset tilanteet ja paikallisten järjestöjen osaaminen.

SOSTE pitää myös asiakkaaseen kohdistuvaa työttömyysturvalain mukaista velvoittavuutta kannatettavana, sillä se vahvistaa sitoutumista ja vähentää keskeyttämisä. Velvoittavuuden myötä tulisi kuitenkin edellyttää, että toiminnan kohderyhmä, tavoitteet, sisältö ja ennen kaikkea kustannusten korvauserusteet määritellään asiakkaan oikeusturvan kannalta riittävän selkeästi. Asiakkaan oikeus henkilökohtaiseen palvelutarpeeseen perustuvaan ja kustannuksettomaan toimintaan on turvattava silloin, kun osallistumisella on vaikutuksia työttömyysturvaan. SOSTE pitää tärkeänä, että toiminta rakentuu aidosti yksilöllisten tarpeiden ympärille. Toimintaan ohjauksella tulee aina olla selkeä suhde asiakkaan kuulemiseen ja sen perustalta tehtyyn aidosti yksilölliseen työllistymissuunnitelmaan. Kustannusten täysimääräinen korvattavuus on taattava ohjattaessa asiakasta velvoittavaan palveluun.

SOSTE pitää tärkeänä myös sitä, että toiminnan toteuttamistapa mahdollistaa työssäolovelvoitteen tosiasiallisen kertymisen. Koska työssäolovelvoite kertyy viikkokohtaisesti, toiminnan järjestämistavalla on suuri merkitys työnhakijan oikeuksien kannalta. Jos toimintaa järjestetään riittävän säännöllisesti, vähintään viikoittain, se voi muodostaa tärkeän väylän työttömyysturva-oikeuden palautumiseen. Jos toimintaa järjestetään harvemmin tai epäsäännöllisesti, tämä oikeus voi toteutua heikommin kuin

kuntouttavassa työtoiminnassa on toteutunut. Työssäolovelvoitteen täyttämiseen liittyvä sääntely on tärkeää huomioida toiminnalle asetettavissa vähimmäisvaatimuksissa.

6. Näkemyksenne tuen määrää ja kestoja koskevista ehdotuksista (111 §)?

SOSTE pitää rahoituksen tasoa riittämättömänä suhteessa kohderyhmän kokoon ja palvelutarpeiden vaativuuteen.

Esityksessä arvioidaan, että toimintaan osallistuisi noin 4500–6000 henkilöä vuodessa. Tämä on potentiaaliseen tarvitsijajoukkoon nähden pieni määrä, kun huomioidaan pitkäaikaistyöttömien suuri ja kasvava määrä sekä kuntouttavan työtoiminnan lakkauttamisesta mahdollisesti syntyvä palvelutarve.

Lisäksi esityksen kustannusarvioihin liittyy huomattavaa epävarmuutta. Esityksessä arvioidaan, että yhden henkilötyövuoden avulla voitaisiin palvella keskimäärin 22,5 asiakasta. SOSTE pitää tätä oletusta vaativassa kohderyhmässä optimistisena. Pitkään työttömänä olleiden ja monialaista tukea tarvitsevien henkilöiden kohdalla laadukas tuki edellyttää usein tiivistä yksilöllistä ohjausta ja jatkopolutusta. Tällainen työ on työvoimaintensiivistä.

SOSTE kiinnittää huomiota siihen, että esityksen kustannusarvioissa 13 miljoonan euron rahoitus asettuu eri laskelmien väliin. Kun pitkäaikaistyöttömyyden kasvu, kulukorvaukset ja hallinnolliset kustannukset huomioidaan, kustannustarve voi nousta esityksen omien arvioiden perusteella 13–17,1 miljoonaan euroon. Esitetty 13 miljoonan rahoitus näyttää jäävän siis alimitoitetuksi esityksen omillakin lähtöoletuksilla.

SOSTE kiinnittää huomiota myös siihen, että esityksen mukaan uuden tehtävän laskennalliset kustannukset huomioitaisiin kuntien peruspalvelujen valtionosuuksissa. Kyse olisi siten yleiskatteiseen valtionosuusrahoitukseen sisältyvästä lisäyksestä, ei erillisestä korvamerkitystä määrärahasta yhdistysten ja säätiöiden toteuttamaan toimintaan. Kuten esityksen valmistelussa on osuvasti tunnistettu, valtionavustuksena myönnettävä tuki voisi olla nyt valittua yleiskatteisella valtionosuudella rahoitettua tukea paremmin kohdennettavissa juuri tämän kohderyhmän palveluun. SOSTE pitää tätä huomiota tärkeänä ja katsoo, että esityksen tavoitteiden toteutumisen kannalta korvamerkitty rahoitusratkaisu olisi nyt esitettyä yleiskatteista mallia parempi vaihtoehto.

SOSTE korostaa, että toiminnan vaikuttavuus edellyttää pitkäjänteisyyttä ja ennakoitavuutta. Hankerahoituksen enimmäiskeston asettaminen kolmeen vuoteen on tässä suhteessa verrattain myönteinen ratkaisu. SOSTE kuitenkin katsoo, että kolmen vuoden rahoitusjaksoa tulisi pitää paitsi enimmäiskestona myös lähtökohtaisena tavoitetasona, josta lyhytkestoisempia hankkeita tulisi pitää rahoituksen harkinnassa poikkeusratkaisuina. Merkittävästi kolme vuotta lyhyemmät hankerahoitukset olisivat SOSTEn näkemyksen mukaan ongelmallisia, sillä ne heikentäisivät toiminnan jatkuvuutta, henkilöstön pysyvyyttä, asiakkaiden palvelupolkujen ennakoitavuutta, toiminnan vaikuttavuuden arviointia ja

toiminnan kohderyhmän kokemaa luottamusta järjestelmää kohtaan. Tästä syystä SOSTE esittää hanketoiminnan vähimmäiskeston määrittämistä kahteen vuoteen.

SOSTE esittää myös maksatusjärjestelyjen määrittämistä etupainotteiseksi. Etenkin rajusti leikatun STEA-rahoituksen myötä monilla yhdistyksillä ja säätiöillä voi olla vaikeaa käytännössä osallistua hankkeisiin, mikäli maksatuskäytäntö asettuu takapainotteiseksi.

Tuen määrä on esityksessä asetettu enimmillään 100 prosenttiin hankkeen katettavista kustannuksista. SOSTE huomauttaa, että mikäli tuella katettava osuus jää alle 100 prosentin, on yhdistyksillä ja säätiöillä oltava tosiasialliset mahdollisuudet kattaa loppuosuus muilla rahoitustavoilla. Ilman tällaista mahdollisuutta uhkana on, että moni laadukasta kohtaavaa työtä tarjoava toimija rajautuu hankkeiden ulkopuolelle.

SOSTE huomauttaa lisäksi, että rahoitus tulee mahdollistaa perättäisiksi toimintakausiksi, vaikka rahoitusta saisi enimmillään kolmeksi vuodeksi kerralla. Tämäkin on keskeistä toiminnan jatkuvuuden ja vakauden takaamiseksi. On myös huolehdittava, ettei tämä hankerahoitteinen tuki aseta kannustinristiriitoja jatkaa pitkäjänteisiä paikallisia yhdistys- ja säätiöyhteistyön toimintamalleja niillä työllisyysalueilla, jotka ovat sellaisia jo ehtineet rakentaa.

7. Näkemyksenne työttömyysturvaa koskevista ehdotuksista?

SOSTE pitää osallistumisen velvoittavuutta työttömyysturvan näkökulmasta periaatteessa kannatettavana. Velvoittavuus voi vahvistaa toimintaan sitoutumista ja vähentää keskeyttämiä, mikä on tärkeää, kun tavoitteena on pitkäjänteinen työelämävalmiuksien, toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistaminen.

Samalla SOSTE pitää välttämättömänä, että asiakkaaseen kohdistuva velvoittavuus on tasapainossa toiminnalle laissa ja muualla määriteltävien tavoitteiden, keston, tarkoituksenmukaisuuden ja korvausperusteiden kanssa. Työllisyysalueille jätettävä laaja harkintavalta toiminnan määrittelyssä sisältää näin ollen sekä mahdollisuuksia, että riskejä, jotka voivat realisoitua eri tavoin hyvin erilaisissa työllisyystilanteissa toimivilla työllisyysalueilla. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida, onko nykyinen lainsäädäntö riittävä turvaamaan vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden oikeuden palvelutarpeen mukaiseen arviointiin ja tarkoituksenmukaiseen palvelukokonaisuuteen silloin, kun työllistyminen edellyttää monialaista tukea.

SOSTE esittää, että toimintaan osallistumisesta aiheutuvat kustannukset korvataan lakisääteisesti täysimääräisesti. Työnhakijan taloudellinen tilanne ei saa muodostua osallistumisen esteeksi. Kun osallistuminen on työttömyysturvan näkökulmasta velvoittavaa, kulukorvauksen harkinnanvaraisuus ei saa johtaa tilanteisiin, joissa henkilö joutuu tosiasiallisesti kantamaan osallistumisen kustannuksia itse.

SOSTE huomauttaa lisäksi, että palveluun ohjauksessa on varmistuttava siitä, että asiakas tosiasiallisesti ymmärtää velvoittavuuden merkityksen ja sen vaikutukset työttömyysturvaan. Velvoittavuudesta tulee informoida kohderyhmää kirjallisesti ja tarvittaessa selkosuomella tai monikielisesti. Lisäksi ennen mahdollisia seuraamuksia viranomaisen tulee arvioida taustalla vaikuttavat syyt, jotta varmistetaan, ettei asiakas joudu kohtuuttomaan tilanteeseen esimerkiksi terveydellisistä syistä.

SOSTE pitää kannatettavana, että toiminta kerryttäisi työssäolovelvoitetta ja mahdollistaisi työttömyysturva-oikeuden palautumisen. Työssäolovelvoitteen kerryttäminen voi olla erityisen tärkeää niille työnhakijoille, jotka ovat menettäneet oikeuden työttömyysetuuteen ja joiden mahdollisuudet täyttää työssäolovelvoite muutoin ovat heikot. Kuntouttavan työtoiminnan lakkauttamisen jälkeen voi syntyä tilanteita, joissa osalla työnhakijoista ei ole tosiasiallista mahdollisuutta palauttaa etuusoikeuttaan aiempaa vastaavalla tavalla. Ehdotettu toiminta voi tältä osin täyttää syntynyttä aukkoa järjestelmässä.

SOSTE kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että työssäolovelvoitteen kertyminen riippuu toiminnan järjestämistavasta. Esityksen mukaan osallistuminen vähintään yhtenä päivänä viikossa täyttäisi työssäolovelvoitteen kyseisen viikon osalta. Tämä voi olla asiakkaan kannalta myönteistä silloin, kun toimintaa järjestetään säännöllisesti viikoittain. Jos toimintaa järjestetään harvemmin tai epäsäännöllisesti, työssäolovelvoitteen kertyminen voi osoittautua vaikeaksi ja johtaa asiakkaan toimeentulotukiriippuvuuteen.

Tästä syystä SOSTE esittää, että työssäolovelvoitteen tosiasiallinen kertyminen tulee huomioida toiminnan suunnittelussa ja laissa toiminnalle asetetuissa vähimmäisvaatimuksissa. Jos toimintaan ohjataan henkilöitä, joille työssäolovelvoitteen täytyminen on keskeinen etuusoikeuden palautumisen edellytys, toiminnan tulee olla järjestetty niin, että velvoite voi tosiasiallisesti kertyä.

8. Näkemyksenne esitysluonnoksessa olevista vaikutusarvioista?

SOSTE pitää vaikutusarvioita osin puutteellisina.

Esityksessä tunnistetaan melko hyvin toimeenpanon hallinnollisia vaikutuksia, mutta vaikutuksia asiakkaisiin, palvelujärjestelmään, hyvinvointialueisiin sekä yhdistysten ja säätiöiden toimintaedellytyksiin arvioidaan suppeasti.

SOSTE pitää myönteisenä, että vaikutusarvioissa tunnistetaan yhdistysten ja säätiöiden mahdollinen rooli paikallisen työllisyyden ekosysteemin osana. Arvioinnissa tulisi kuitenkin tarkastella seikkaperäisemmin sitä, missä määrin työllisyysalueet tosiasiallisesti avaavat hakuja, millaisiksi hankeilmoitukset muodostuvat ja minkä kokoiset yhdistys- ja säätiötoimijat voivat käytännössä osallistua toimintaan.

SOSTE näkemyksen mukaan merkittävimpänä puutteena vaikutusarviossa on pidettävä vähäiseksi jäänyttä arviointia valitun rahoitusratkaisun vaikutuksista tuen tosiasialliseen

kohdentumiseen alueellisesti. Esityksen valmistelussa todetaan, että valtionavustuksena myönnettävä tuki voisi olla yleiskatteista valtionosuusrahoitusta tarkemmin kohdennettavissa tämän kohderyhmän palveluun. Tästä huolimatta esityksessä päädytään yleiskatteiseen valtionosuusrahoitukseen. SOSTE katsoo, että vaikutusarvioissa tulisi arvioida nykyistä tarkemmin, millaisia alueellisia eroja valittu yleiskatteinen rahoitusmalli voi tuottaa tuen käyttöönotossa, hankehakujen avaamisessa ja erilaisten yhdistysten ja säätiöiden osallistumismahdollisuuksissa.

SOSTE pitää vaikutusarvioiden puutteena myös sitä, ettei esitys riittävästi arvioi toiminnan suhdetta kuntouttavan työtoiminnan lakkauttamiseen. Kuntouttava työtoiminta on ollut sosiaalihuollon lainsäädäntöön perustuva palvelu, kun taas ehdotettu toiminta ei olisi työvoimapalvelu eikä sosiaalipalvelu. Tällä voi olla merkitystä asiakkaan oikeusturvan, palvelutarpeen arvioinnin, palvelun sisällön ja vastuutahojen kannalta.

Lisäksi SOSTE pitää ongelmallisena, ettei esityksen vaikuttavuutta arvioida suhteessa työllisyysalueiden nykyiseen rahoitusmalliin ja sen ongelmallisiksi osoittautuneisiin kannustimiin. Esityksen mukaan toimintaan osallistuminen ei vaikuttaisi kunnan maksuosuuden kasvuun työttömyysturvan rahoituksessa. Tämä voi heikentää työllisyysalueiden kannustimia avata hankehakua, ohjata asiakkaita toimintaan ja osallistua aktiivisesti palvelujen kehittämiseen yhteistyössä yhdistysten ja säätiöiden kanssa.

Niinpä myös esityksen omissa vaikutusarvioissa tunnustetaan, että alueelliset erot hankkeiden määrissä voivat muodostua merkittäviksi. SOSTE pitää tärkeänä, että jatkovalmistelussa arvioidaan tarkemmin, miten yhdenvertainen pääsy toimintaan turvataan eri työllisyysalueilla.

SOSTE pitää myös rahoitusarvioita epävarmoina. Vaativassa kohderyhmässä oletus 22,5 asiakkaasta henkilötyövuotta kohti voi olla liian optimistinen, ja 13 miljoonan euron rahoitus voi jäädä alimitoitetuksi erityisesti silloin, jos toimintaan ohjataan paljon monialaista tukea tarvitsevia henkilöitä. Tuen tosiasiallisia vaikutuksia kohderyhmään tulee siis arvioida säännöllisesti. Mikäli rahoitus ei kohdennu tehokkaasti nyt määriteltävään toimintaan, tulisi rahoituksen määrää ja rahoitusmallia tarkastella uudelleen.

9. Mitä muuta haluatte lausua esityksestä?

SOSTE korostaa, että kuntouttavan työtoiminnan lakkauttaminen ja uuden työllisyyspoliittisen tuen käyttöönotto muodostavat kokonaisuuden, jonka vaikutuksia tulee arvioida huolellisesti ja yhtenä kokonaisuutena. On tärkeää varmistaa, ettei kaikkein heikoimmassa työmarkkina- asemassa oleville henkilöille synny palveluaukkoa uudistuksen seurauksena.

Esitetystä tuesta on kuntouttavaan työtoimintaan verrattuna sekä vahvistavia että heikentäviä piirteitä. Myönteistä on, että uusi tuki voi vahvistaa yhdistysten ja säätiöiden roolia paikallisissa työllisyyden ekosysteemeissä ja suunnata toimintaa nykyistä selvemmin työnhaun ja työllistymisen yleisten edellytysten parantamiseen ainakin tietyille asiakasryhmille.

Myönteistä on myös se, että toiminta voi kerryttää työssäolovelvoitetta ja siten tukea työttömyysturva-oikeuden palautumista.

Heikentävänä piirteenä SOSTE pitää sitä, että ehdotettu toiminta ei olisi järjestämissä määritettävä työvoimapalvelu eikä sosiaalihuoltolaissa määritetty sosiaalipalvelu, vaikka osallistuminen on työnhakijalle velvoittavaa. Kuntouttava työtoiminta on ollut lakiin perustuva sosiaalipalvelu, johon on liittynyt sosiaalihuollon palvelujärjestelmän vastuita. Uudessa mallissa vastuut, sisältö ja oikeusturva jäävät merkittävästi väljemmin määritellyiksi. Tämä edellyttää jatkovalmistelussa erityistä huomiota asiakkaan asemaan. Vähintään toimintaan osallistumisen kustannusten täysimääräinen korvaaminen ja työssäoloehdon täyttyminen on jatkovalmistelussa turvattava.